

AUTORITEIT
VOOR
FINANCIËLE
DIENSTEN
EN MARKTEN

Circulaire

Circulaire FSMA-2012-21 dd. 4/12/2012

Compliancefunctie

Toepassingsveld:

Kredietinstellingen, beursvennootschappen, betalingsinstellingen, instellingen voor elektronisch geld, vereffeninginstellingen en met vereffeninginstellingen gelijkgestelde instellingen, verzekeringsondernemingen, herverzekeringsondernemingen.

Met een apart schrijven zal deze circulaire ter kennis worden gebracht van de in België gevestigde bijkantoren van kredietinstellingen, beursvennootschappen, verzekeringsondernemingen en herverzekeringsondernemingen die ressorteren onder het recht van een andere lidstaat van de Europese Economische Ruimte (EER) met het verzoek de toepassing van de regels van algemeen belang veilig te stellen via een passende compliancefunctie.

Samenvatting/Doelstelling:

Diverse toezichtwetten bepalen dat de instellingen onder toezicht dienen te beschikken over een passende onafhankelijke compliancefunctie. In deze circulaire stellen de NBB en de FSMA een aantal principes voorop aan de hand waarvan zij, in het kader van hun toezicht, de passende werking en organisatie van de compliancefunctie zal beoordelen.

Structuur:

Deel 1. Toepassingsgebied - Wettelijke basis

Deel 2. Definities

Deel 3. Principes betreffende de compliancefunctie

- 3.1 Overzicht van de principes
- 3.2 Opdrachten van de compliancefunctie (principe 1)
- 3.3 Governance van de compliancefunctie (principes 2-7)
- 3.4 Onafhankelijkheid van de compliancefunctie (principe 8)
- 3.5 Organisatie van de compliancefunctie (principes 9-11)
- 3.6 De compliancefunctie in een groepscontext (principe 12)
- 3.7 Beroep op een deskundige (principe 13)
- 3.8 Kleinere instellingen (principe 14)

Geachte mevrouw,
Geachte heer,

De compliancefunctie is voor de financiële instellingen van fundamenteel belang voor de beheersing van hun integriteit en voor de bescherming van de financiële consument. De wetgever heeft dit meermaals onderstreept en de toezichtswetten¹ bepalen dan ook dat de financiële instellingen blijvend moeten kunnen beschikken over een onafhankelijke compliancefunctie.

De Nationale Bank van België (hierna de "De Bank" of "NBB") ziet als prudentiële toezichthouder toe op de naleving van de vergunnings- en uitoefeningsvoorwaarden van de instellingen onder haar toezicht. De toezichtswetten stellen als erkenningsvoorwaarde dat de instellingen de nodige maatregelen dienen te nemen om blijvend te kunnen beschikken over een passende onafhankelijke compliancefunctie. De NBB kan nader bepalen wat hieronder moet worden verstaan, na advies te hebben ingewonnen van de FSMA.

De Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten (hierna FSMA) is bevoegd om toe te zien op de organisatie van de compliancefunctie vanuit het oogpunt van de naleving van de gedragsregels² die een loyale, billijke en professionele behandeling van de belanghebbende partijen moeten waarborgen. Complianceofficers die binnen de compliancefunctie ten aanzien van de effectieve leiding rechtstreeks verantwoordelijk zijn voor het toezicht op de gedragsregels³ dienen erkend te worden door de FSMA⁴.

Beide toezichthouders vinden het wenselijk dat zij hun verwachtingen met betrekking tot de organisatie van de compliancefunctie op elkaar afstemmen en daarom verduidelijken zij in deze gemeenschappelijke circulaire hun standpunten met betrekking tot de organisatie van de compliancefunctie. Dit gebeurt aan de hand van een aantal principes die als toetssteen zullen dienen bij de beoordeling van de organisatie van de compliancefunctie. Deze principes zullen proportioneel worden toegepast rekening houdende met de aard van de instelling en de aard van de diensten die worden verstrekt.

Deze circulaire⁵ bestaat uit drie delen. In deel 1 worden het toepassingsgebied en de wettelijke basis aangegeven. Deel 2 bevat een aantal definities. In deel 3 worden de principes geformuleerd waaraan de compliancefunctie dient te voldoen. Elk principe wordt toegelicht. Waar mogelijk, worden "good practices" inzake compliance geformuleerd.

¹ Zie *infra*, DEEL 1 - Toepassingsgebied.

² Zie artikel 45, § 1, 3°, f) van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten (hierna "wet van 2 augustus 2002").

³ Zie artikel 87*bis* van de wet van 2 augustus 2002.

⁴ Reglement van de FSMA betreffende de erkenning van complianceofficers, goedgekeurd bij Koninklijk besluit van 12 maart 2012.

DEEL 1. Toepassingsgebied - Wettelijke basis

1.1 Toepassingsgebied "*ratione personae*"

De volgende instellingen onder toezicht zijn er volgens de toezichtswetten toe gehouden om blijvend over een passende onafhankelijke compliancefunctie te beschikken en vallen onder het toepassingsgebied van deze circulaire:

- kredietinstellingen⁶;
- in België gevestigde bijkantoren van kredietinstellingen die ressorteren onder staten die geen lid zijn van de Europese Economische Ruimte⁷;
- beursvennootschappen⁸;
- in België gevestigde bijkantoren van beursvennootschappen die ressorteren onder het recht van staten die geen lid zijn van de Europese Economische Ruimte⁹;
- betalingsinstellingen¹⁰;
- instellingen voor elektronisch geld¹¹;
- vereffeningsinstellingen en met vereffeningsinstellingen gelijkgestelde instellingen¹²;
- verzekeringsondernemingen¹³;
- in België gevestigde bijkantoren van verzekeringsondernemingen die ressorteren onder staten die geen lid zijn van de Europese Economische Ruimte¹⁴;
- herverzekeringsondernemingen¹⁵;
- in België gevestigde bijkantoren van herverzekeringsondernemingen die ressorteren onder staten die geen lid zijn van de Europese Economische Ruimte¹⁶.

Deze circulaire vervangt met onmiddellijke ingang de volgende circulaire of delen ervan:

- circulaire D1 2001/13 van 18 december 2001 aan de kredietinstellingen;

⁶ Artikel 20, § 3, derde lid, van de wet van 22 maart 1993.

⁷ Artikel 79, § 1, eerste lid, 5°, van de wet van 22 maart 1993 (verwijzing naar artikel 20 van voormelde wet).

⁸ Artikel 62, § 3, vierde lid, van de wet van 6 april 1995.

⁹ Artikel 20, § 1, 6°, van het koninklijk besluit van 20 december 1995 (verwijzing naar artikel 62 van de wet van 6 april 1995).

¹⁰ Artikel 14, § 3, vierde lid, van de wet van 21 december 2009, van zodra de wetswijziging in voege is getreden.

¹¹ Artikel 69, § 3, vierde lid, van de wet van 21 december 2009, van zodra de wetswijziging in voege is getreden.

¹² Artikel 10, § 3, derde lid, van het koninklijk besluit van 26 september 2005.

¹³ Artikel 14*bis*, § 3, derde lid, van de wet van 9 juli 1975.

¹⁴ Artikel 14*bis*, § 3, derde lid, van de wet van 9 juli 1975.

¹⁵ Artikel 18, § 3, derde lid, van de wet van 16 februari 2009.

¹⁶ Artikel 18, § 3, derde lid, van de wet van 16 februari 2009.

- bijlage 2 bij de circulaire D1/EB/2002/6 van 14 november 2002 aan de beleggingsondernemingen;
- circulaire PPB/D.255 van 10 maart 2005 aan de verzekeringsondernemingen;
- afdeling 1, hoofdstuk III van de bijlage bij circulaire PPB-2007-5-CPB van 5 maart 2007 aan de vereffeninginstellingen en de met vereffeninginstellingen gelijkgestelde instellingen.

1.2. Werkdomeinen van de compliancefunctie

1.2.1 Wettelijke, reglementaire en specifieke werkdomeinen van de compliancefunctie

De compliancefunctie is belast met het toezicht op de naleving van de wettelijke en/of reglementaire integriteits- en gedragsregels die van toepassing zijn op de instellingen. Het betreft ten minste de domeinen die hierna worden vermeld.

Voor verschillende domeinen hebben zowel de Bank als de FSMA de bevoegdheid om toe te zien op de naleving van de erop van toepassing zijnde wettelijke en reglementaire bepalingen. Deze domeinen worden hierna opgesomd per toezichthouder. Voor vragen betreffende deze domeinen kan de compliancefunctie zich tot de bevoegde toezichthouder wenden.

Daarnaast zijn er wettelijke en reglementaire bepalingen die tot de opdracht van de compliancefunctie behoren zonder dat een van beide toezichthouders rechtstreeks toeziet op de naleving ervan. Wat betreft vragen bij deze domeinen dient de compliancefunctie zich te richten tot de dienst of instelling die vernoemd wordt in de betrokken wet of het van toepassing zijnde reglement.

- a) Kredietinstellingen, beursvennootschappen, betalingsinstellingen, instellingen voor elektronisch geld en vereffeninginstellingen en met vereffeninginstellingen gelijkgestelde instellingen (voor zover van toepassing)

Domeinen waar de NBB bevoegd, als prudentieel toezichthouder, is voor het toezicht op de naleving van de betrokken wettelijke en reglementaire bepalingen

- de naleving van de waakzaamheidsplicht ten aanzien van het cliënteel, de voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor witwassen van geld en terrorismefinanciering, en de voorkoming van de financiering van de proliferatie van massavernietigingswapens (wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, de in uitvoering hiervan genomen uitvoeringsbesluiten en reglementen, met inbegrip van de circulaires van de CBFA, in het bijzonder de circulaire CBFA_2011_09 van 1 maart 2011 dewelke een overzicht bevat van de wettelijke bepalingen ter zake);
- het fiscaal voorkomingsbeleid (zie circulaire D1 97/10 van 30 december 1997) en de bijzondere mechanismen (zie artikel 57, § 3 van de wet van 22 maart 1993 op het statuut van en het toezicht op de kredietinstellingen alsook de circulaires D1 97/9 en D4 97/4 van 18 december 1997);

- de naleving van de wettelijke regels inzake onverenigbaarheid van mandaten¹⁷ of van de regels ter zake vastgelegd in de deontologische code van de instelling.

Domeinen waar de FSMA, als toezichthouder voor de gedragsregels, bevoegd is voor het toezicht op de naleving van de betrokken wettelijke en reglementaire bepalingen

- de naleving van de gedragsregels opgenomen in hoofdstuk II van de wet van 2 augustus 2002 en de in uitvoering hiervan genomen besluiten en reglementen, in het bijzonder¹⁸:
 - de MiFID gedragsregels (zie artikels 27-28bis van de wet van 2 augustus 2002 en uitvoeringsbesluiten)¹⁹;
 - de regels inzake marktmisbruik (zie artikel 25 van de wet van 2 augustus 2002 en uitvoeringsbesluiten),
 - de conform artikel 45, § 2 van de wet van 2 augustus 2002 genomen reglementaire bepalingen om de loyale, billijke et professionele behandeling van de belanghebbende partijen te bevorderen.
- de naleving van de gedragsregels betreffende de bemiddeling in bank- en beleggingsdiensten en de distributie van financiële instrumenten (zie wet van 22 maart 2006 betreffende de bemiddeling in bank- en beleggingsdiensten en de distributie van financiële instrumenten);
- de naleving van artikel 77bis van de wet van 6 april 1995 inzake het statuut van en het toezicht op de beleggingsondernemingen dat regels oplegt wat het gebruik betreft van financiële instrumenten²⁰;
- de toepassing van de wet van 4 augustus 1992 op het hypothecair krediet;
- de naleving van regels inzake publiciteit (zie artikel 45, § 2, van de wet van 2 augustus 2002, artikel 57 van de wet van 16 juni 2006 op de openbare aanbidding van beleggingsinstrumenten en artikel 56 van de wet van 20 juli 2004 betreffende bepaalde vormen van collectief beheer van beleggingsportefeuilles);
- de opvolging van de klachtenbehandeling (zie artikel 16 van het reglement van de CBFA van 5 juni 2007).

¹⁷ Artikel 27 van de wet van 22 maart 1993 en artikel 70 van de wet van 6 april 1995.

¹⁸ Voor vereffeningsinstellingen en met vereffeningsinstellingen gelijkgestelde instellingen wordt verwezen naar artikel 23 van de wet van 2 augustus 2002 voor een definitie van het begrip "gedragsregels". Als prudentieel toezichthouder en *overseer* is de NBB ter zake ook bevoegd voor het toezicht op de organisatie van die instellingen.

¹⁹ In dit verband wordt verwezen naar de "*Guidelines on certain aspects of the MiFID compliance function requirements*" zoals gepubliceerd door ESMA op 6 juli 2012.

²⁰ Voor vereffeningsinstellingen en met vereffeningsinstellingen gelijkgestelde instellingen dient verwezen te worden naar artikel 69 van het koninklijk besluit van 3 juni 2007, die de MiFID-richtlijn omzet, en naar artikel 23 van de wet van 2 augustus 2002. Als prudentieel toezichthouder en *overseer* ziet de NBB er eveneens op toe dat deze instellingen organisatorische en administratieve maatregelen nemen om te voorkomen dat financiële instrumenten van cliënten voor hun eigen rekening worden gebruikt, conform artikel 10bis, § 6 van het koninklijk besluit van 26 september 2005.

Domeinen waar zowel de NBB als FSMA bevoegd zijn voor het toezicht op de naleving van de betrokken wettelijke en reglementaire bepalingen, de NBB als prudentieel toezichthouder en de FSMA als toezichthouder voor de gedragsregels

- de naleving van artikels 20, § 3, en 20*bis* van de wet van 22 maart 1993 op het statuut van en het toezicht op de kredietinstellingen en artikels 62, § 3, en 62*bis* van de wet van 6 april 1995 inzake het statuut van en het toezicht op de beleggingsondernemingen en de in uitvoering hiervan genomen uitvoeringsbesluiten en reglementen (zie onder meer het reglement van de CBFA van 5 juni 2007 betreffende organisatorische voorschriften voor instellingen die beleggingsdiensten verstrekken, goedgekeurd bij koninklijk besluit van 19 juni 2007);
- de naleving van de principes inzake behoorlijk beloningsbeleid (zie reglement van de CBFA van 8 februari 2011 aangaande het beloningsbeleid van financiële instellingen alsook de circulaire CBFA_2011_05 van 14 februari 2011 dewelke een overzicht bevat van de wettelijke bepalingen ter zake);

Domeinen waarvoor noch de NBB, noch de FSMA rechtstreekse bevoegdheden hebben voor het toezicht op de naleving van de wettelijke en reglementaire bepalingen

- de naleving van de wetgeving op de privacy²¹ (zie onder meer de wet van 8 december 1992 voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens en de wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van natuurlijke personen en de betrokken uitvoeringsbesluiten);
- de naleving van bepalingen aangaande de antidiscriminatiewetgeving (zie de wet van 10 mei 2007);
- de wet van 6 april 2010 betreffende marktpraktijken en consumentenbescherming;
- de naleving van specifieke bepalingen voor de banksector (zoals bijvoorbeeld de gedragscodes van Febelfin en Beama);
- de naleving van interne waarden en integriteitsregels.

b) Verzekerings- en herverzekeringsondernemingen

Domeinen waar de NBB, als prudentieel toezichthouder, bevoegd is voor het toezicht op de naleving van de betrokken wettelijke en reglementaire bepalingen

- de naleving van de waakzaamheidsplicht ten aanzien van het cliënteel, de voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor witwassen van geld en terrorismefinanciering, en de voorkoming van de financiering van de proliferatie van massavernietigingswapens (wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, de in uitvoering hiervan genomen uitvoeringsbesluiten en reglementen, met inbegrip van de circulaires van de NBB, in het

²¹ Zie ook de website van de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer: <http://www.privacycommission.be>.

bijzonder de circulaire CBFA_2011_09 van 1 maart 2011 dewelke een overzicht bevat van de wettelijke bepalingen ter zake);

- de bijzondere mechanismen (zie circulaire D. 207 van 30 november 2001 - Bijzondere mechanismen met als doel of gevolg fiscale fraude door derden te bevorderen);
- de naleving van de wettelijke regels inzake onverenigbaarheid van mandaten of van de regels terzake vastgelegd in de deontologische code van de instelling;

Domeinen waar de FSMA, als toezichthouder voor de gedragsregels, bevoegd is voor het toezicht op de naleving van de betrokken wettelijke en reglementaire bepalingen

- de reglementaire bepalingen genomen in uitvoering van artikel 45, § 2 van de wet van 2 augustus 2002 om de loyale, billijke en professionele behandeling van de belanghebbende partijen te bevorderen;
- de naleving van de bepalingen over de bescherming van de verzekeringnemer, informatie aan de cliënt en publiciteit (zie de wet van 25 juni 1992 op de landverzekeringsovereenkomst, de wet van 9 juli 1975 betreffende de controle der verzekeringsondernemingen, de wet van 27 maart 1995 betreffende de verzekerings- en herverzekeringsbemiddeling en de distributie van verzekeringen, het koninklijk besluit van 14 november 2003 betreffende de levensverzekeringsactiviteit, de wet van 28 april 2003 betreffende de aanvullende pensioenen en de circulaire CBFA 2010_22 van 19 oktober 2010 over rechtsbijstandsverzekering);
- de naleving van de gedragsregels voor de verzekerings- en herverzekeringsbemiddeling en de distributie van verzekeringen (zie de wet van 27 maart 1995 betreffende de verzekerings- en herverzekeringsbemiddeling en de distributie van verzekeringen en de mededeling CBFA 2009_10 van 20 februari 2009);
- de toepassing van artikel 12 van de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van bepaalde vormen van discriminatie en artikel 12 van de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van discriminatie tussen vrouwen en mannen²²;
- de toepassing van de wet van 4 augustus 1992 op het hypothecair krediet.

Domeinen waar zowel de NBB als FSMA bevoegd zijn voor het toezicht op de naleving van de betrokken wettelijke en reglementaire bepalingen, de NBB als prudentieel toezichthouder en de FSMA als toezichthouder voor de gedragsregels

- de naleving van artikel 14bis, § 3, van de wet van 9 juli 1975 betreffende de controle der verzekeringsondernemingen;
- de naleving van de principes inzake behoorlijk beloningsbeleid (zie onder meer de circulaire CBFA_2009_34 van 26 november 2009);

²² Er wordt opgemerkt dat de bevoegdheid van de FSMA voor het toezicht op de naleving van deze bepalingen beperkt is tot de materie van de aanvullende pensioenen, zie artikel 32, §§ 2 en 3 van de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van bepaalde vormen van discriminatie en artikel 38, §§ 2 en 3 van de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van discriminatie tussen mannen en vrouwen.

Domeinen waarvoor noch de NBB, noch de FSMA rechtstreekse bevoegdheden hebben voor het toezicht op de naleving van de wettelijke en reglementaire bepalingen of codes

- de naleving van de bepalingen aangaande de antidiscriminatie (zie de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van bepaalde vormen van discriminatie en de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van discriminatie tussen vrouwen en mannen, met uitzondering van artikel 12 van beide wetten, cfr. *supra*);
- de wet van 6 april 2010 betreffende marktpraktijken en consumentenbescherming;
- de naleving van de wetgeving op de privacy²³ (zie onder meer de wet van 8 december 1992 voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens en de wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van natuurlijke personen en de betrokken uitvoeringsbesluiten);
- de naleving van de gedragscodes en -regels van Assuralia;
- de naleving van interne waarden en integriteitsregels.

1.2.2 Andere werkdomeinen in functie van het mogelijk compliancerisico

De effectieve leiding onderzoekt welke andere domeinen en activiteiten deel uitmaken van de werkdomeinen van de compliancefunctie. Zij doet dit op basis van een risicoanalyse en in overleg met de raad van bestuur. Daarbij wordt onder meer gedacht aan:

- het consumentenkrediet (wet van 12 juni 1991 op het consumentenkrediet en het koninklijk besluit van 4 augustus 1992 betreffende de kosten, percentages, duur en terugbetalingsmodaliteiten van het consumentenkrediet);
- de naleving van financiële embargo's, inclusief de bevrozing van de tegoeden van bepaalde personen en entiteiten;
- buitenlandse wetgeving met een impact op de compliancedomeinen (zoals OFAC/FATCA en/of Bribery act).

DEEL 2. Definities

Compliance is een onderdeel van de bedrijfscultuur van elke instelling dat de nadruk legt op eerlijkheid en integriteit, het naleven van hoge ethische normen bij het zakendoen en het naleven van zowel de geest als de letter van de toepasselijke regelgeving. Zowel de instelling als haar medewerkers dienen zich integer te gedragen, d.i. eerlijk, betrouwbaar en geloofwaardig. Cliënten dienen steeds op een loyale, billijke en professionele wijze te worden behandeld.

Effectieve compliance houdt in dat de waarden die de instelling nastreeft, ingebed zijn in de manier waarop deze zaken doet. Effectieve compliance betekent dat de instelling niet enkel haar eigen belang nastreeft maar rekening houdt met de noden en belangen van haar cliënten. Dit houdt ook in dat de instelling en haar medewerkers een integere aanpak hanteren wanneer ze worden

²³ Zie ook de website van de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer: <http://www.privacycommission.be>.

geconfronteerd met situaties die mogelijk strijdig zijn met de waarden die de instelling nastreeft. Zowel de instelling als haar medewerkers dienen bereid te zijn hun gedrag bij te sturen.

Het compliancerisico is het risico dat een instelling en/of haar medewerker(s) gerechtelijk, administratief of reglementair worden gesanctioneerd wegens het niet naleven van de wettelijke en reglementaire integriteits- en gedragsregels met een verlies van reputatie en mogelijke financiële schade tot gevolg. Dit verlies van reputatie kan ook het gevolg zijn van het niet naleven van het intern beleid terzake en van de eigen waarden en gedragsregels met betrekking tot de integriteit van de activiteiten van de instelling. Een reputatieverlies leidt tot een aantasting van de geloofwaardigheid van de instelling en haar medewerkers. Geloofwaardigheid is de basis om actief te kunnen en mogen zijn in de financiële sector.

De *compliancefunctie* is een onafhankelijke functie binnen de financiële instelling, gericht op de naleving van de regels die verband houden met:

- de integriteit van de activiteiten van de instelling; en
- de beheersing van het compliancerisico van de instelling.

DEEL 3. Principes betreffende de compliancefunctie

Voorafgaande opmerking aangaande terminologie

In hetgeen volgt, dienen de termen "*raad van bestuur*" en "*effectieve leiding*" gelezen te worden als respectievelijk "*raad van bestuur, in voorkomend geval het auditcomité opgericht binnen de raad van bestuur*" en "*effectieve leiding, in voorkomend geval het directiecomité*", behalve in principe 2 waar uitsluitend de raad van bestuur wordt bedoeld.

3.1 Overzicht van de principes

Principe 1

De compliancefunctie staat in voor de identificatie en beoordeling van het compliancerisico. Zij zorgt voor het toezicht op, het testen van, het opstellen van aanbevelingen en het rapporteren over het compliancerisico in hoofde van de instelling.

Voorts verleent de compliancefunctie advies en neemt zij deel aan de opstelling van richtlijnen omtrent de naleving van regelgeving. Zij staat de effectieve leiding bij in de organisatie van de opleiding van de medewerkers inzake compliance en zij zorgt, in samenwerking met de operationele diensten, voor de sensibilisatie van de medewerkers inzake het compliancerisico. Zij fungeert als contactpunt voor de medewerkers.

De compliancefunctie maakt minstens jaarlijks een actieplan op.

Principe 2

De raad van bestuur neemt het initiatief voor het bevorderen van het integer doen van zaken door de instelling. De raad van bestuur ziet er op toe dat de instelling beschikt over een passend integriteitsbeleid en ondernemingswaarden.

Principe 3

De raad van bestuur ziet er op toe dat de effectieve leiding de nodige maatregelen neemt opdat de instelling blijvend beschikt over een passende onafhankelijke compliancefunctie om de naleving door de instelling, haar bestuurders, effectieve leiding, werknemers en gevolmachtigden te verzekeren van de rechtsregels in verband met de integriteit van het bedrijf.

De raad van bestuur beoordeelt minstens jaarlijks of de compliancerisico's afdoende worden herkend en beheerst.

Principe 4

De effectieve leiding is verantwoordelijk voor de beheersing van het compliancerisico. Hiertoe formuleert zij een integriteitsbeleid dat geregeld wordt geactualiseerd. Zij zorgt zij ervoor dat alle leden van de instelling, in voorkomend geval de groep (zie *infra*, principe 12) er kennis van krijgen en het naleven.

Principe 5

De effectieve leiding dient de nodige maatregelen te nemen opdat de instelling blijvend kan beschikken over een passende onafhankelijke compliancefunctie om de naleving door de instelling, haar bestuurders, effectieve leiding, werknemers en gevolmachtigden te verzekeren van de rechtsregels in verband met de integriteit van het bedrijf.

Minstens jaarlijks brengt de effectieve leiding verslag uit bij de raad van bestuur.

Principe 6

De compliancefunctie rapporteert volgens een aangepaste frequentie en minstens jaarlijks aan de effectieve leiding en informeert de raad van bestuur.

Principe 7

De compliancefunctie maakt deel uit van een coherent geheel van transversale controlefuncties waartussen coördinatie noodzakelijk is.

Principe 8

De compliancefunctie dient onafhankelijk te zijn van de operationele activiteiten van de instelling.

Principe 9

Elke instelling draagt er zorg voor dat de compliancefunctie passend en op permanente wijze wordt georganiseerd.

Principe 10

De compliancefunctie dient te kunnen beschikken over de nodige middelen, zowel menselijke als materiële, voor de uitoefening van haar opdrachten.

Principe 11

Elke instelling zorgt er voor dat het hoofd en de medewerkers van de compliancefunctie hun opdrachten integer en discreet uitvoeren.

Principe 12

Het integriteitsbeleid en de compliancefunctie in een groep worden centraal aangestuurd door de moederinstelling.

Deze dienen in overeenstemming te zijn met de plaatselijke wetten en reglementen.

Principe 13

De verantwoordelijkheid van de instelling om wetten en reglementen na te leven kan niet worden uitbesteed.

Voor nauwkeurig gespecificeerde opdrachten inzake compliance kan in voorkomend geval tijdelijk een beroep gedaan worden op een deskundige.

Principe 14

In kleinere instellingen kan de compliancefunctie uitgeoefend worden door een lid van de effectieve leiding. In voorkomend geval kan beroep gedaan worden op een deskundige.

De instelling informeert hieromtrent voorafgaandelijk de toezichhoudende overheden.

3.2 Opdrachten van de compliancefunctie

Principe 1

De compliancefunctie staat in voor de identificatie en beoordeling van het compliancerisico. Zij zorgt voor het toezicht op, het testen van, het opstellen van aanbevelingen en het rapporteren over het compliancerisico in hoofde van de instelling.

Voorts verleent de compliancefunctie advies en neemt zij deel aan de opstelling van richtlijnen omtrent de naleving van regelgeving. Zij staat de effectieve leiding bij in de organisatie van de opleiding van de medewerkers inzake compliance en zij zorgt, in samenwerking met de operationele diensten, voor de sensibilisatie van de medewerkers inzake het compliancerisico. Zij fungeert als contactpunt voor de medewerkers.

De compliancefunctie maakt minstens jaarlijks een actieplan op.

De compliancefunctie is een tweedelijnsfunctie (zie *infra*, principe 7).

Sommige van de hieronder vermelde wettelijk en/of reglementaire opdrachten houden in dat de instelling een contactpunt opzet voor derden belast met het toezicht op de naleving van bepaalde integriteitsregels, zoals bijvoorbeeld de Cel voor Financiële Informatieverwerking, de Bank en de FSMA. De instelling kan op vrijwillige basis beslissen om contactpunten te voorzien voor andere derden, zoals bijvoorbeeld de gerechtelijke autoriteiten en de belastingadministratie.

3.2.1 Identificatie en beoordeling van het compliancerisico (*compliance risk assessment*)

De compliancefunctie dient proactief de compliancerisico's in hoofde van de instelling te identificeren, documenteren en beoordelen.

De compliancefunctie beoordeelt de complianceprocedures, controles en richtlijnen van de instelling, identificeert eventuele tekortkomingen en stelt, indien nodig, wijzigingen voor.

Indien mogelijk, meet de compliancefunctie het compliance risico en gebruikt zij de resultaten hiervan om dit risico te reduceren. Geautomatiseerde systemen kunnen helpen om bepaalde domeinen op te volgen (bijvoorbeeld de opvolging van het aantal klachten van klanten).

3.2.2 Advies

De compliancefunctie adviseert de effectieve leiding en de operationele diensten en vestigingen aangaande de concrete toepassing van de wetten, reglementen, normen en codes die vallen binnen haar opdracht, met inbegrip van het melden van ontwikkelingen ter zake.

De compliancefunctie neemt, in een adviserende rol, samen met de effectieve leiding deel aan het uitwerken en het voortdurend bijwerken van een integriteitsbeleid (instructies, richtlijnen, beleidslijnen, deontologische codes en/of procedures) en neemt maatregelen om compliancerisico's te beheersen.

Ze neemt ook deel aan beraadslagingen over nieuwe producten, diensten/markten en wijzigingen in de bedrijfsorganisatie waar haar advies berust op een correcte identificatie, documentatie en beoordeling van de toepasselijke compliancerisico's. Dit geldt ook voor de publiciteitsregels ter zake.

3.2.3 Toezicht en testen (monitoring)

De compliancefunctie ziet er op toe dat de instelling de op haar van toepassing zijnde wettelijke en/of reglementaire integriteits- en gedragsregels naleeft. Hiertoe worden de controleresultaten van de operationele diensten gebruikt (de zogenaamde eerste lijn - zie *infra*, principe 7). Aanvullend worden technieken gebruikt zoals:

- het nemen en beoordelen van steekproeven van de uitgevoerde verrichtingen;
- het bijhouden en opvolgen van risico-indicatoren zoals aantal klachten en inbreuken;
- de observatie van de uitvoering van verrichtingen met en voor rekening van cliënten;
- het voeren van gesprekken met medewerkers; en
- het opvolgen van exceptieverslagen.

De compliancefunctie brengt de betrokken operationele en/of ondersteunende diensten op de hoogte van het resultaten van haar toezichtactiviteiten en volgt op hoe de betrokken diensten hiermee rekening houden.

3.2.4 Opleiding, contactpunt en sensibilisatie

De compliancefunctie staat de effectieve leiding bij inzake de opleiding van de medewerkers van de instelling aangaande compliance onderwerpen. Zij fungeert als een contactpunt waar medewerkers van de instelling terecht kunnen met vragen over compliance onderwerpen.

De compliancefunctie zorgt er, in samenwerking met de operationele diensten, voor dat de medewerkers van de instelling gesensibiliseerd worden inzake het herkennen en beheersen van compliancerisico's.

3.2.5 Opmaak van een actieplan

De compliancefunctie stelt een schriftelijk actieplan op. Het beschrijft voldoende gedetailleerd de aard en frequentie van de opdrachten die de compliancefunctie in een bepaalde periode (één of meer jaren) zal uitvoeren. Het plan steunt op een methodische risicoanalyse (*risk based approach*) waarvan de principes schriftelijk zijn vastgelegd en geregeld worden geëvalueerd. De risicoanalyse omvat alle activiteiten en geledingen van de instelling en houdt rekening met alle relevante gegevens bekomen uit vroegere compliance-activiteiten. De analyse omvat ook de verwachte ontwikkelingen en innovaties.

Het actieplan dient realistisch te zijn en onder meer tijd te voorzien voor andere (ook onverwachte) opdrachten dan deze vermeld in het plan en voor opleiding.

Het actieplan omvat een staat van de vereiste menselijke en materiële middelen. Bij de menselijke middelen wordt niet enkel aandacht besteed aan het aantal personen maar ook aan de vereiste bekwaamheid om de geplande activiteiten te kunnen uitvoeren.

Het actieplan wordt opgesteld door het hoofd van compliancefunctie en goedgekeurd door de effectieve leiding (zie ook *infra*, principe 8). Deze goedkeuring houdt in dat zij de vereiste middelen ter beschikking stelt van de compliancefunctie. Het plan wordt bevestigd door de raad van bestuur in het kader van zijn toezichtstaak.

3.2.6 Opvolging en interpretatie van (nieuwe) wetten en regelgeving aangaande de compliance werkdomeinen

De compliancefunctie maakt een inventaris op, ziet toe op en verzekert een permanente opvolging van nationale en internationale regels, toepasselijke gedragscodes en normen inzake good practice, regels, circulaires en richtlijnen van nationale en internationale toezichthouders met betrekking tot compliancerisico's en interpreteert ze voor alle actieterreinen van de instelling. Hetzelfde geldt voor alle regels ter bevordering van de loyale, billijke en professionele behandeling van cliënten en belanghebbende partijen. De compliancefunctie werkt hiervoor samen met de juridische functie.

3.3 Governance van de compliancefunctie

3.3.1 Verantwoordelijkheid van de raad van bestuur

Principe 2

De raad van bestuur neemt het initiatief voor het bevorderen van het integer doen van zaken door de instelling. De raad van bestuur ziet er op toe dat de instelling beschikt over een passend integriteitsbeleid en ondernemingswaarden.

Voorafgaande opmerking: bij dit principe wordt uitsluitend de raad van bestuur bedoeld en niet het auditcomité opgericht binnen de raad van bestuur.

Het is belangrijk dat de strategische doelstellingen, de ondernemingswaarden en gedragscodes van de instelling schriftelijk worden vastgelegd. Deze doelstellingen, waarden en codes worden doorheen de instelling meegedeeld. De naleving ervan wordt aangemoedigd door de raad van bestuur en de effectieve leiding van de instelling. Voor de toepassing van deze waarden is het belangrijk dat de leiding zichzelf hoogstaande en strikte gedragsregels oplegt en het goede voorbeeld geeft ("*the tone at the top*").

Het integriteitsbeleid van een instelling wordt geconcretiseerd in een document dat de principes en waarden omvat die alle medewerkers van de instelling alsook de leden van de raad van bestuur en de effectieve leiding dienen na te leven. Het document licht de methodologie toe die de instelling wenst te volgen voor het opsporen en beheren van de compliancerisico's in alle geledingen van de instelling, in voorkomend geval op groepsniveau (zie *infra*, principe 12).

De interne gedragscodes behandelen onderwerpen zoals corruptie, ontvangen of toekennen van ongeoorloofde geschenken of voordelen in geld of in natura, oneigenlijke zelfbediening in transacties tussen medewerkers en de instelling (toekenning van kredieten, voorkeurtarieven, ...) en allerlei onwettelijke of onethische gedragingen binnen of buiten de instelling.

De raad keurt het integriteitsbeleid, de gedragscodes en de maatregelen voor het beheer van de belangenconflicten goed alsmede de eventuele herzieningen ervan. Minstens jaarlijks beoordeelt de raad van bestuur of het integriteitsbeleid aangepast is aan de activiteiten van de instelling.

Good practice:

Het kan nuttig zijn om een onderscheid te maken tussen algemene richtlijnen (die gelden voor alle medewerkers) en specifieke richtlijnen (die betrekking hebben op specifieke groepen van medewerkers of specifieke situaties). Dergelijke concrete gedragscodes bevorderen de klaarheid.

Principe 3

De raad van bestuur ziet er op toe dat de effectieve leiding de nodige maatregelen neemt opdat de instelling blijvend beschikt over een passende onafhankelijke compliancefunctie om de naleving door de instelling, haar bestuurders, effectieve leiding, werknemers en gevolmachtigden te verzekeren van de rechtsregels in verband met de integriteit van het bedrijf.

De raad van bestuur beoordeelt minstens jaarlijks of de compliancerisico's afdoende worden herkend en beheerst.

Het statuut van de compliancefunctie wordt vastgelegd in een charter (zie *infra*, principe 8). Dit charter wordt goedgekeurd door de effectieve leiding en ter bevestiging voorgelegd aan de raad van bestuur.

De raad beraadslaagt minstens jaarlijks over de compliancerisico's die de instelling loopt, in voorkomend geval op groepsniveau (zie *infra*, principe 12). De raad steunt voor zijn beraadslagingen onder meer op de periodieke rapportering door de effectieve leiding (zie *infra*, principe 5), de verslagen van het hoofd van de compliancefunctie, de opmerkingen gemaakt door de toezichthoudende overheden en gesprekken met de effectieve leiding. De raad bevestigt het actieplan van de compliancefunctie (zie *supra*, Principe 1). De raad ontvangt een overzicht van de significante vaststellingen van het afgelopen jaar en de eruit resulterende aanbevelingen. Ook dient de raad te worden ingelicht aangaande belangrijke wijzigingen in de wettelijke en reglementaire context en dient te worden aangegeven hoe deze het integriteitsbeleid en/ of de organisatie en werking van de compliancefunctie kunnen beïnvloeden.

Er wordt aan herinnerd dat de effectieve leiding jaarlijks een verslag dient op te stellen inzake de beoordeling van de interne controle, met inbegrip van de compliancefunctie. De effectieve leiding dient het verslag o.m. te bezorgen aan de raad van bestuur.

De notulen van de raad maken uitgebreid melding van deze beraadslagingen. De notulen geven op gedetailleerde wijze de informatie weer waarop de leden van de raad zich hebben gesteund. Zij bevatten het resultaat van de beraadslaging alsmede alle maatregelen waartoe de raad heeft besloten.

3.3.2 Verantwoordelijkheid van de effectieve leiding

Principe 4

De effectieve leiding is verantwoordelijk voor de beheersing van het compliancerisico. Hiertoe formuleert zij een integriteitsbeleid dat geregeld wordt geactualiseerd. Zij zorgt zij ervoor dat alle leden van de instelling, in voorkomend geval de groep (zie *infra*, principe 12) er kennis van krijgen en het naleven.

Onder Principe 2 wordt nadere toelichting verschaft aangaande het integriteitsbeleid.

Blijvende tekortkomingen in de eerstelijnscontroles (zie *infra*, principe 7) en in de beheersing van het compliancerisico zijn de verantwoordelijkheid van de effectieve leiding.

Principe 5

De effectieve leiding dient de nodige maatregelen te nemen opdat de instelling blijvend kan beschikken over een passende onafhankelijke compliancefunctie om de naleving door de instelling, haar bestuurders, effectieve leiding, werknemers en gevolmachtigden te verzekeren van de rechtsregels in verband met de integriteit van het bedrijf.

Minstens jaarlijks brengt de effectieve leiding verslag uit bij de raad van bestuur.

De effectieve leiding is verantwoordelijk voor het ontwikkelen en invoeren van procedures die de compliancerisico's identificeren en, in de mate van het mogelijke, meten, opvolgen en beheersen. De effectieve leiding zorgt voor een organisatiestructuur die duidelijke complianceverantwoordelijkheden aflijnt, bevoegdheden ter zake toewijst en rapporteringslijnen vastlegt.

De effectieve leiding keurt het actieplan van de compliancefunctie goed en zorgt ervoor dat de compliancefunctie de middelen, menselijke en andere, krijgt die nodig zijn voor de uitvoering van het actieplan (zie ook principes 1 en 10).

De effectieve leiding dient de compliancefunctie tijdig te informeren over nieuwe ontwikkelingen, initiatieven, projecten en producten zodanig dat een eventueel compliancerisico tijdig kan geïdentificeerd en beheerst worden. Zij bezorgt aan de compliancefunctie de dagordes van het directiecomité, de aan het directiecomité voorgelegde nota's (voor zover nodig voor de uitoefening van haar opdrachten) en de gedetailleerde notulen van diens vergaderingen.

De effectieve leiding informeert de raad van bestuur van belangrijke tekortkomingen inzake compliance. Tekortkomingen zijn belangrijk wanneer zij een betekenisvol risico op een wettelijke, administratieve of reglementaire sanctie inhouden of tot een betekenisvol reputatieverlies kunnen leiden.

De effectieve leiding beslist welke corrigerende maatregelen ze moet nemen en welke precieze sancties ze moet toepassen wanneer het integriteitsbeleid niet wordt nageleefd of wanneer de compliancefunctie ernstige tekortkomingen aan het licht brengt. Hetzelfde geldt wanneer

aanbevelingen van de compliancefunctie niet in acht worden genomen en in geval van gebrek aan uitvoering, onvoldoende of laattijdige uitvoering van voorschriften betreffende compliance werkdomeinen.

Overeenkomstig de circulaires NBB_2011_09 van 20 december 2011 en CBFA_2009_26 van 24 juni 2009, dient de effectieve leiding jaarlijks een verslag op te stellen inzake de beoordeling van de interne controle, met inbegrip van de compliance functie. De effectieve leiding dient het verslag te bezorgen aan de raad van bestuur, de erkende commissaris en de NBB.

De compliancefunctie ressorteert rechtstreeks onder een lid van de effectieve leiding. Er mag geen belangenconflict zijn tussen deze opdracht en de andere bevoegdheden van het lid. Indien een lid van de effectieve leiding bevoegd is voor zowel de compliancefunctie als de risicobeheerfunctie, waakt dit lid erover dat aan beide functies een gelijkwaardige aandacht wordt besteed. Het betrokken lid van de effectieve leiding kan niet bevoegd zijn voor de interneauditfunctie, onverminderd de toepassing van het proportionaliteitsbeginsel.

Good practice:

Het is een goede praktijk het hoofd van de compliancefunctie de gelegenheid te geven om minstens jaarlijks aan de effectieve leiding het actieplan voor het volgende jaar toe te lichten, samen met een overzicht van de vaststellingen van het afgelopen jaar en de eruit resulterende aanbevelingen. Het verdient ook aanbeveling om bij deze gelegenheid belangrijke wijzigingen in de wettelijke en reglementaire context mee te delen en aan te geven hoe deze het integriteitsbeleid en/of de organisatie van de compliancefunctie kunnen beïnvloeden.

3.3.3 Rapportering

Principe 6

De compliancefunctie rapporteert volgens een aangepaste frequentie en minstens jaarlijks aan de effectieve leiding en informeert de raad van bestuur.

De compliancefunctie stelt volgens een aangepaste frequentie en minstens jaarlijks schriftelijke compliancerapporten op en legt minstens één keer per jaar haar actieplan ter goedkeuring voor aan de effectieve leiding en ter bevestiging aan de raad van bestuur (zie ook *supra*, punt 3.2.5). De interneauditfunctie ontvangt een kopie van de compliancerapporten en van het actieplan.

De compliancerapporten vermelden minstens het volgende:

- belangrijke problemen, tekortkomingen en/of inbreuken en ernstige incidenten die ze heeft vastgesteld;
- een overzicht van belangrijke aanbevelingen met een aanduiding welke ervan de operationele diensten niet hebben opgevolgd.

De effectieve leiding informeert de compliancefunctie omtrent het gevolg dat zij heeft gegeven aan de vaststellingen en aanbevelingen in de verslagen van de compliancefunctie.

De compliancefunctie dient de raad van bestuur rechtstreeks te informeren over de door haar uitgevoerde monitoring en de belangrijke vaststellingen en/ of ontwikkelingen die een betekenisvol risico op een wettelijke, administratieve of reglementaire sanctie inhouden.

De persoon die verantwoordelijk is voor het voorkomen van het witwassen van geld en het financieren van terrorisme²⁴ stelt een jaarlijks activiteitenverslag op, gericht aan de effectieve leiding. Hij bezorgt hiervan een kopie aan de toezichthouders.

3.3.4 Relatie van de compliancefunctie met de operationele diensten en andere transversale functies

Principe 7

De compliancefunctie maakt deel uit van een coherent geheel van transversale controlefuncties waartussen coördinatie noodzakelijk is.

De toezichtwetten bepalen dat elke instelling over drie verschillende transversale functies dient te beschikken: een compliancefunctie, een risicobeheerfunctie en een interneauditfunctie. Elk van deze functies, samen met de hiërarchische verantwoordelijken van de operationele diensten, vormt een verdedigingslijn tegen de risico's die de instelling loopt:

- eerste lijn: de interne controle in de operationele diensten;
- tweede lijn: de transversale functies compliance en risicobeheer en de actuariële functie bij (her)verzekeringsondernemingen;
- derde lijn: de interneauditfunctie.

De verantwoordelijkheid voor het ontwerpen, invoeren en toepassen van concrete maatregelen inzake interne controle berust bij de leiding van de operationele diensten.

De risicobeheerfunctie is de functie die door de effectieve leiding belast is met de tenuitvoerlegging van het risicobeheersysteem, d.i. het geheel van strategieën, processen en procedures die nodig zijn voor de opvolging van de risico's of combinaties van risico's waaraan de instelling is blootgesteld of blootgesteld zou kunnen zijn, met uitzondering van het compliancerisico. Medewerkers van de risicobeheerfunctie kunnen geen opdrachten uitvoeren die behoren tot de compliancefunctie.

De compliancefunctie beoordeelt het compliancerisico van de instelling en ziet er op toe dat de instelling de wetten, reglementen en gedragsregels naleeft die deel uitmaken van haar werkdomeinen.

De interneauditfunctie beoordeelt de aangepastheid van de interne controlemaatregelen, met inbegrip van de risicobeheerfunctie en de compliancefunctie. Medewerkers van de interne auditfunctie kunnen geen opdrachten uitvoeren die behoren tot de compliancefunctie.

²⁴ Functie omschreven in artikel 18 van de wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme.

Elke transversale functie is verantwoordelijk voor het identificeren en beheersen van de risico's in de operationele diensten en dat in samenwerking met deze laatste.

Omdat de transversale functies naast elkaar staan, dienen zij hun werkzaamheden op elkaar af te stemmen en te zorgen voor een passende uitwisseling van relevante informatie. Medewerkers van de ene transversale functie delen vaststellingen die relevant zijn voor een andere functie aan die functie mee.

Meer algemeen wordt eraan herinnerd dat de toezichtwetten²⁵ duidelijk stellen dat iedere instelling dient te beschikken over een passende beleidsstructuur, waaronder inzonderheid dient te worden verstaan:

- een coherente en transparante organisatiestructuur, met inbegrip van een passende functiescheiding;
- een duidelijk omschreven, transparant en samenhangend geheel van verantwoordelijkheids-toewijzingen;
- passende procedures voor de identificatie, de meting, het beheer en de opvolging van de interne verslaggeving over de belangrijke risico's die de instelling loopt ingevolge haar (voorgenomen) werkzaamheden;
- een beloningsbeleid en -cultuur die in overeenstemming zijn met en bijdragen aan een degelijk en doeltreffend risicobeheer²⁶.

De instelling dient erover te waken dat zij voldoet aan de wettelijke organisatievereisten. Elke instelling dient met name te beschikken over een passende functiescheiding en een samenhangend geheel van verantwoordelijkheidstoewijzingen.

Good practice:

Het is een goede praktijk om procedures en controles schriftelijk te documenteren, met inbegrip van de relaties tussen procedures en controles van verschillende diensten.

Wanneer grotere instellingen de relaties tussen verschillende, met elkaar samenwerkende diensten documenteren, komt dit de duidelijkheid van de respectievelijke opdrachten ten goede en is het eenvoudiger om afspraken te maken.

²⁵ Zie voor de kredietinstellingen: artikel 20, § 2, van de wet van 22 maart 1993; voor de beursvennootschappen: artikel 62, § 2, van de wet van 6 april 1995; voor de vereffeningsinstellingen en met vereffeninginstellingen gelijkgestelde instellingen: artikel 10, § 2, eerste lid, van het koninklijk besluit van 26 september 2005; voor de verzekeringsondernemingen: artikel 14bis, § 2, van de wet van 9 juli 1975; voor de herverzekeringsondernemingen: artikel 18, § 2, eerste lid, van de wet van 16 februari 2009.

²⁶ Voor de kredietinstellingen. De andere toezichtwetten bevatten geen gelijkaardige bepaling. Er wordt verwezen naar het koninklijk besluit van 22 februari 2011 tot goedkeuring van het reglement van de Commissie voor het Bank-, Financie- en Assurantiewezen van 8 februari 2011 aangaande het beloningsbeleid van financiële instellingen.

3.3.5 Relatie van de compliancefunctie met de juridische functie

Het is sterk aan te bevelen dat de juridische functie geen compliance-opdrachten uitvoert.

De juridische functie volgt de juridische ontwikkelingen op en adviseert de effectieve leiding over de gevolgen ervan voor de instelling, bijvoorbeeld inzake de opstelling van de overeenkomsten. De juridische functie en de compliancefunctie staan samen in voor de opvolging en interpretatie van de wetgeving die verband houdt met de compliance werkdomeinen, en dit elk vanuit hun respectieve bevoegdheden.

3.4 Onafhankelijkheid van de compliancefunctie

Principe 8

De compliancefunctie dient onafhankelijk te zijn van de operationele activiteiten van de instelling.

De onafhankelijkheid van de compliancefunctie wordt geconcretiseerd als volgt:

- a) de compliancefunctie dient een formeel statuut te hebben binnen de instelling;
- b) er dient een hoofd van de compliancefunctie te worden aangesteld binnen de instelling;
- c) de verantwoordelijke voor de compliancefunctie en de medewerkers van de compliancefunctie dienen gevrijwaard te blijven van mogelijke belangenconflicten tussen hun verantwoordelijkheid inzake compliance en eventuele andere verantwoordelijkheden in hun hoofde, in het bijzonder commerciële verantwoordelijkheden;
- d) de medewerkers van de compliancefunctie dienen toegang te hebben tot alle informatie en medewerkers voor zover als nodig voor de uitoefening van hun opdracht;

Elk van deze vier elementen wordt hierna verder toegelicht.

a) Statuut van de compliancefunctie

Het statuut van de compliancefunctie binnen de instelling wordt beschreven in een document, hierna "charter" genoemd. Het charter wordt ter kennis gebracht van alle medewerkers van de instelling, met inbegrip van de gevolmachtigde agenten.

Het charter bepaalt ten minste:

- de doelstelling en de reikwijdte van de compliancefunctie (zie Principe 1 en de toelichting bij dit principe);
- de plaats van de compliancefunctie binnen de instelling, haar bevoegdheden en verantwoordelijkheden;
- het "*comply or explain*" principe: wanneer een beslissing of aanbeveling van de compliancefunctie niet wordt gevolgd, dient dit steeds te worden toegelicht;

- de mogelijkheid voor de compliancefunctie om beslissingen inzake compliance van andere diensten in vraag te stellen bij een hoger hiërarchisch niveau (een zogenaamde "escalatieprocedure");
- de relaties, onverenigbaarheden en coördinatie met andere controlefuncties en diensten binnen de instelling, zoals de interneauditfunctie, de risicobeheerfunctie en andere toezichtfuncties (zie *supra*, principe 7 en *infra*, punt c);
- de principes waaraan de compliancefunctie dient te voldoen zoals beschreven in deze circulaire;
- de organisatie van de compliancefunctie binnen de instelling;
- het initiatiefrecht van de compliancefunctie;
- de machtiging van de effectieve leiding aan alle medewerkers van de compliancefunctie om op eigen initiatief gesprekken te voeren met alle medewerkers, kennis te nemen van alle activiteiten, stukken, bestanden en informatiegegevens van de instelling, inclusief de notulen van de advies- en beslissingsorganen, voor zover als nodig voor de uitoefening van de opdracht;
- de waarborg van de effectieve leiding dat alle vaststellingen en beoordelingen in het kader van de compliancefunctie vrij uitgedrukt en kenbaar kunnen gemaakt worden aan de effectieve leiding en, indien noodzakelijk, aan de raad van bestuur, de erkende commissaris of de toezichthouders;
- de mogelijkheid voor het hoofd van de compliancefunctie om rechtstreeks (dit wil zeggen, zonder voorafgaand de effectieve leiding hieromtrent te informeren) en op eigen initiatief contact te nemen met de voorzitter van de raad van bestuur, de erkende commissaris of de toezichthouders wanneer hij/ zij dit nodig acht;
- de rapporteringsverplichting van de compliancefunctie ten aanzien van de effectieve leiding en de raad van bestuur (inclusief de frequentie hiervan).

Het charter mag geen afbreuk doen of beperkingen opleggen aan het recht van de compliancefunctie om vermoedens te melden aan de bevoegde externe meldpunten zoals de Cel voor Financiële Informatieverwerking en de FSMA voor marktmisbruik.

De Mededeling FSMA_2012_02 van 19 januari 2012 stelt dat het charter van de compliancefunctie dient te worden overgemaakt aan de FSMA via eCorporate²⁷.

b) Het hoofd van de compliancefunctie

Elke instelling stelt een hoofd van de compliancefunctie aan. Deze persoon staat voldoende hoog in de hiërarchie om rechtstreeks te kunnen rapporteren aan het voor de compliancefunctie bevoegd lid van de effectieve leiding .

Het hoofd van de compliancefunctie zorgt ervoor dat de principes van deze circulaire worden nageleefd. Het hoofd van de compliancefunctie stelt het charter op waarvan sprake hiervoor. Minstens jaarlijks stelt hij/zij een actieplan op, dat ter goedkeuring wordt voorgelegd aan de effectieve leiding. Het actieplan vermeldt de middelen die nodig zijn om het uit te voeren (zie ook *supra*, 3.2.5).

Het hoofd van de compliancefunctie beschikt bij voorkeur over een erkenning door de FSMA overeenkomstig artikel 87*bis* van de wet van 2 augustus 2002.

Het hoofd van de compliancefunctie dient de mogelijkheid te hebben om rechtstreeks (dit wil zeggen, zonder voorafgaand de effectieve leiding hieromtrent te informeren) en op eigen initiatief contact te nemen met de voorzitter van de raad van bestuur, de erkende commissaris of met de Bank en/of de FSMA wanneer hij/ zij dit nodig acht.

De effectieve leiding brengt de raad van bestuur zonder uitstel op de hoogte wanneer het hoofd van de compliancefunctie van zijn opdracht wordt ontheven en vermeldt de reden(en) hiertoe. Zij dient eveneens zonder uitstel de NBB en de FSMA van dit feit in te lichten. Deze autoriteiten kunnen beslissen een onderhoud te hebben met het uit zijn functie ontheven hoofd van de compliancefunctie.

²⁷ De mededeling van de FSMA heeft betrekking op de volgende "gereguleerde ondernemingen":

- de kredietinstellingen naar Belgisch recht voor zover zij beleggingsdiensten verrichten;
- de in België gevestigde bijkantoren van kredietinstellingen die ressorteren onder het recht van Staten die geen lid zijn van de Europees Economische Ruimte (EER) voor zover zij beleggingsdiensten verrichten;
- de beleggingsondernemingen naar Belgisch recht;
- de in België gevestigde bijkantoren van beleggingsondernemingen die ressorteren onder het recht van Staten die geen lid zijn van de Europees Economische Ruimte (EER);
- de beheervenootschappen van instellingen voor collectieve belegging naar Belgisch recht voor zover zij beleggingsdiensten verrichten;
- de in België gevestigde bijkantoren van beheervenootschappen van instellingen voor collectieve belegging die ressorteren onder het recht van Staten die geen lid zijn van de Europees Economische Ruimte (EER) en voor zover zij beleggingsdiensten verrichten.

De mededeling is tevens gedeeltelijk van toepassing op de in België gevestigde bijkantoren van kredietinstellingen, beleggingsondernemingen en beheervenootschappen van instellingen voor collectieve belegging voor zover zij beleggingsdiensten verrichten. Voor de gereguleerde ondernemingen en EER-bijkantoren die geen beleggingsdiensten verrichten, is een specifieke kennisgeving aan de FSMA voorzien.

c) Belangenconflicten

De onafhankelijkheid van het hoofd van de compliancefunctie en van andere medewerkers van de compliancefunctie kan worden ondermijnd indien zij worden geplaatst in een positie waarin zij met een reëel of potentieel belangenconflict worden geconfronteerd.

De instelling dient robuuste maatregelen te nemen om belangenconflicten te vermijden door ervoor te zorgen dat eventuele andere taken van de medewerkers van de compliancefunctie niet conflicteren met hun opdracht inzake compliance.

Meer algemeen wordt er aan herinnerd aan de organisatievereisten zoals omschreven in de toezichtwetten. Elke instelling dient met name te beschikken over een passende functiescheiding en een samenhangend geheel van verantwoordelijkheidstoewijzingen.

Het remuneratiecomité, of indien er geen is de raad van bestuur, ziet toe op de remuneratie van het hoofd van de compliancefunctie²⁸.

d) Toegang tot informatie en medewerkers

Alle medewerkers van de compliancefunctie dienen het recht te hebben om rechtstreeks, op eigen initiatief en zonder voorafgaande toelating, met alle medewerkers gesprekken te voeren, kennis te nemen van alle activiteiten, stukken, bestanden en informatiegegevens van de instelling, inbegrepen de notulen en andere documenten van de advies- en beslissingsorganen, voor zover als nodig voor de uitoefening van de opdracht.

Zij dienen de waarborg van de effectieve leiding te hebben dat zij alle vaststellingen en beoordelingen in het kader van de compliancefunctie vrij kunnen uitdrukken en kenbaar maken aan de effectieve leiding en, indien noodzakelijk, aan de raad van bestuur.

3.5 Organisatie van de compliancefunctie

Principe 9

Elke instelling draagt er zorg voor dat de compliancefunctie passend en op permanente wijze wordt georganiseerd.

Elke instelling dient te zorgen voor een passende organisatie van de compliancefunctie in overeenstemming met de organisatieprincipes van de toezichtwetten en onderhavige circulaire.

De activiteit van de compliancefunctie mag niet beperkt worden tot specifieke omstandigheden of bepaalde diensten of activiteiten van de instelling. De functie moet continu en permanent worden verzekerd en alle activiteiten bestrijken.

²⁸ Voor kredietinstellingen dient de remuneratie te voldoen aan de voorwaarden gesteld in sectie 2.3 van *Guidelines on Remuneration Policies and Practices* gepubliceerd door CEBS op 2 december 2010 en opgenomen in bijlage bij de circulaire CBFA_2011_05 dd. 14 februari 2011 inzake behoorlijk beloningsbeleid.

Principe 10

De compliancefunctie dient te kunnen beschikken over de nodige middelen, zowel menselijke als materiële, voor de uitoefening van haar opdrachten.

Bij het vastleggen van de middelen voor de compliancefunctie moet rekening worden gehouden met de omvang van de instelling, de aard en de complexiteit van haar activiteiten en de aan de compliancefunctie toegekende taken.

De compliancefunctie hanteert een op risico gebaseerde benadering met het oog op een efficiënt gebruik van de aan de functie toegewezen middelen.

Bekwaamheid, motivatie en permanente vorming zijn essentieel voor de doeltreffendheid van de compliancefunctie. Bij de aanstelling van medewerkers inzake compliance wordt gepeild naar kennis en ervaring.

De instelling waakt erover dat de compliancefunctie de nodige maatregelen neemt om de bekwaamheid middels permanente vorming op peil te houden.

Het is aan te bevelen dat medewerkers van de compliancefunctie de door de sector erkende of georganiseerde opleidingen en geregelde bijscholingen bijwonen.

Principe 11

Elke instelling zorgt er voor dat het hoofd en de medewerkers van de compliancefunctie hun opdrachten integer en discreet uitvoeren.

Zowel het hoofd als de medewerkers van de compliancefunctie vervullen een integriteitsgevoelige functie. Bij de aanstelling van deze personen wordt gepeild naar hun integriteit.

Bij aanwerving van medewerkers van buiten de instelling besteedt deze laatste aandacht aan relevante antecedenten.

3.6 De compliancefunctie in een groepscontext

Principe 12

Het integriteitsbeleid en de compliancefunctie in een groep worden centraal aangestuurd door de moederinstelling.

Deze dienen in overeenstemming te zijn met de plaatselijke wetten en reglementen.

Het integriteitsbeleid alsmede de richtlijnen en gedragscodes worden centraal aangestuurd voor de ganse groep.

Belgische instellingen actief in het buitenland

Tenzij hun activiteiten geen enkel compliancerisico inhouden, wordt in bijkantoren en dochterondernemingen van Belgische instellingen een compliancefunctie georganiseerd en een hoofd van de compliance aangesteld. Een dergelijke compliancefunctie rapporteert hiërarchisch aan de effectieve leiding van het bijkantoor of de dochteronderneming en functioneel aan het hoofd van de compliancefunctie in België. De organisatie van de compliancefunctie in buitenlandse vestigingen van Belgische instellingen dient in overeenstemming te zijn met de plaatselijke wetten en reglementen.

Buitenlandse instellingen actief in België

Belgische instellingen met een buitenlandse financiële instelling als moeder en Belgische bijkantoren van instellingen die ressorteren onder het recht van staten die geen lid zijn van de Europese Economische Ruimte vallen onder het toepassingsgebied van deze circulaire en dienen over een compliancefunctie te beschikken die voldoet aan de principes van deze circulaire. De organisatie van de compliancefunctie dient in overeenstemming te zijn met de Belgische wettelijke en reglementaire bepalingen.

De compliancefunctie bij de moederonderneming staat in voor de samenwerking, de coördinatie, het verlenen van steun en advies en het stroomlijnen van de verschillende lokale compliancefuncties binnen de groep. Bij het analyseren van hun rapporten besteedt ze aandacht aan de belangrijkste vastgestelde tekortkomingen, de afgesproken corrigerende maatregelen en de opvolging hiervan.

Gelet op de grote verscheidenheid aan groepen kan van het voorgaande worden afgeweken mits voorafgaande toestemming van de toezichthoudende autoriteiten. De doelstellingen van deze circulaire dienen ten allen tijde te worden bereikt.

Er wordt herinnerd aan de bepalingen aangaande de aanwijzing en rol van de verantwoordelijke voor de voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor witwassen van geld en terrorismefinanciering²⁹.

3.7 Beroep op een deskundige

Principe 13

De verantwoordelijkheid van de instelling om wetten en reglementen na te leven kan niet worden uitbesteed.

Voor nauwkeurig gespecificeerde opdrachten inzake compliance kan in voorkomend geval tijdelijk een beroep gedaan worden op een deskundige.

De toezichtwetten bepalen dat elke instelling de nodige maatregelen dient te nemen om blijvend te kunnen beschikken over een passende onafhankelijke compliancefunctie. Deze bepaling impliceert

²⁹ Zie secties 10.2 en 10.3 van circulaire CBFA_2011_09 van 1 maart 2011. Deze specifieke bepalingen hebben voorrang op de algemene bepalingen van de voorliggende circulaire.

dat de verantwoordelijkheid van de instelling om de wetten en reglementen na te leven niet kan worden uitbesteed.

Het voorgaande belet niet dat voor bepaalde nauwkeurig gespecificeerde opdrachten beroep kan worden gedaan op een deskundige, bijvoorbeeld wanneer de nodige expertise ontbreekt binnen de instelling. Beroep op een deskundige kan een tijdelijke oplossing zijn wanneer de instelling over te weinig medewerkers beschikt om alle opdrachten van de compliancefunctie uit te voeren. De instelling dient in staat te zijn aan de toezichthoudende overheden toe te lichten waarom zij bepaalde opdrachten van de compliancefunctie heeft toevertrouwd aan één of meer deskundigen en op basis van welke criteria zij deze laatste(n) heeft gekozen, met bijzondere aandacht voor de bekwaamheid, beschikbaarheid en objectiviteit van de deskundige.

Behalve voor kleinere instellingen (zie *infra*, principe 14) dient het beroep op een deskundige tijdelijk te zijn en betrekking te hebben op nauwkeurig gespecificeerde opdrachten.

Het hoofd van de compliancefunctie, onder de verantwoordelijkheid van de effectieve leiding, waakt er over dat diegene aan wie de complianceopdracht werd uitbesteed, deze opdracht uitvoert overeenkomstig alle principes vervat in deze circulaire. Omwille van de objectiviteit dient er op gelet te worden dat de deskundige voorheen niet werd belast met een adviesfunctie in het domein waarvoor zijn tussenkomst wordt gevraagd, tenzij er afdoende maatregelen zijn genomen om de objectiviteit van de deskundige te waarborgen, zoals het verstrijken van een voldoende lange afkoelingsperiode. Ook dient gelet op de andere bedreigingen van de objectiviteit van de deskundige zoals financiële belangen, zakelijke en persoonlijke relaties.

Het hoofd van de compliancefunctie, onder de verantwoordelijkheid van de effectieve leiding, ziet er op toe dat eventuele gespecialiseerde kennis van de geraadpleegde deskundige wordt geassimileerd in de instelling. Dit kan bijvoorbeeld door de deskundige te laten bijstaan door een medewerker van de compliancefunctie.

Good practice

De instelling kan onder meer volgende criteria hanteren bij het beoordelen van de bekwaamheid en beschikbaarheid van de deskundige:

- *bekwaamheid*
 - *persoonlijke ervaring met eerder werk van de deskundige;*
 - *besprekingen met de deskundige;*
 - *kennis van de kwalificatie van de deskundige;*
 - *de door de deskundige gepubliceerde artikelen of boeken;*
 - *van toepassing zijnde standaarden voor de uitvoering van het gevraagde werk;*
 - *lidmaatschap van een beroepsorganisatie.*
- *beschikbaarheid*
 - *geografische locatie van de deskundige;*
 - *beschikbaarheid van tijd en middelen.*

3.8 Kleinere instellingen

Principe 14

In kleinere instellingen kan de compliancefunctie uitgeoefend worden door een lid van de effectieve leiding. In voorkomend geval kan beroep gedaan worden op een deskundige.

De instelling informeert hieromtrent voorafgaandelijk de toezichhoudende overheden.

Kleinere instellingen die het om organisatorische of economische redenen wenselijk achten, kunnen de compliancefunctie laten uitoefenen door een lid van de effectieve leiding. Dit lid dient onafhankelijk te zijn van de activiteiten waarop de compliancefunctie toeziet. In afwijking van het hoger reeds toegelichte principe 7, kan bij kleinere instellingen worden aanvaard dat dit lid van de effectieve leiding ook verantwoordelijk is voor de risicobeheerfunctie.

Het betrokken lid van de effectieve leiding kan de compliancewerkzaamheden zelf geheel of gedeeltelijk uitvoeren dan wel deze geheel of gedeeltelijk permanent toevertrouwen aan een deskundige, hetzij buiten de instelling, hetzij binnen de instelling maar binnen de groep waartoe de kleinere instelling behoort (zie *supra*, principe 12).

Wanneer de compliancewerkzaamheden worden uitgevoerd door een lid van de effectieve leiding, dient bijzondere aandacht te gaan naar het vermijden van belangenconflicten.

Wanneer beroep wordt gedaan op een deskundige vergewist de instelling zich van diens bekwaamheid, beschikbaarheid en objectiviteit. Er wordt benadrukt dat de verantwoordelijkheid om wetten en reglementen na te leven steeds bij de instelling blijft (zie *supra*, principe 13).

Het lid van de effectieve leiding belast met de verantwoordelijkheid voor de compliancefunctie waakt er over dat de betrokken deskundige zijn opdrachten inzake compliance uitvoert overeenkomstig alle principes vervat in deze circulaire. Omwille van de objectiviteit dient er op gelet te worden dat de deskundige voorheen niet werd belast met een adviesfunctie in het domein waarvoor zijn tussenkomst wordt gevraagd, tenzij er afdoende maatregelen zijn genomen om de objectiviteit van de deskundige te waarborgen, zoals het verstrijken van een voldoende lange afkoelingsperiode. Ook dient gelet op de andere bedreigingen van de objectiviteit van de deskundige zoals financiële belangen, zakelijke en persoonlijke relaties.

De instelling informeert voorafgaandelijk de toezichhoudende overheden wanneer zij alle of een deel van de opdrachten van de compliancefunctie permanent wenst toe te vertrouwen aan een deskundige. Vooraleer de deskundige te belasten met de opdrachten houdt de instelling rekening met de eventuele opmerkingen van de toezichhoudende overheden.

De principes van circulaire PPB 2004/5 van 22 juni 2004 (kredietinstellingen en beleggingsondernemingen), van circulaire PPB-2006-1-CPA van 6 februari 2006 (verzekeringsondernemingen) en van circulaire PPB-2007-5-CPB van 5 maart 2007 (vereffeningsinstellingen en met vereffening instellingen gelijkgestelde instellingen) over gezonde beheerspraktijken bij uitbesteding zijn onverminderd van toepassing.

Good practice

De instelling kan onder meer volgende criteria hanteren bij het beoordelen van de bekwaamheid en beschikbaarheid van de deskundige:

- *bekwaamheid*
 - *persoonlijke ervaring met eerder werk van de deskundige;*
 - *besprekingen met de deskundige;*
 - *kennis van de kwalificatie van de deskundige;*
 - *de door de deskundige gepubliceerde artikelen of boeken;*
 - *van toepassing zijnde standaarden voor de uitvoering van het gevraagde werk;*
 - *lidmaatschap van een beroepsorganisatie.*
- *beschikbaarheid*
 - *geografische locatie van de deskundige;*
 - *beschikbaarheid van tijd en middelen.*

Hoogachtend,

Jean-Paul Servais
Voorzitter van de Autoriteit voor Financiële
Diensten en Markten

Luc Coene
Gouverneur van de
Nationale Bank van België